

ERRI DE LUCA

Traducere de Liviu Ornea

Unul dintre puținii autori italieni excelenți de care ne-am bucurat în ultimii douăzeci de ani. *Corriere della Sera*

IMPOSIBIL

Adesea am auzit spunându-se despre un lucru:
„Asta-i imposibil“, ca să descopăr în mai puțin de
un an că lucrul acela chiar se petrecuse pe undeva.

Isaac Bashevis Singer, *Ghimpl netotul*

Întrebare. Hai s-o luăm din nou de la începutul zilei respective. Persoana din fotografia pe care v-am arătat-o, ziceți că n-o recunoașteți.

Răspuns. N-o recunosc, uit fețele, cu atât mai mult după ce-au trecut niște ani. Nu pot decât să repet ce v-am spus deja.

Î. Nu-i sigur, poate adăugați ceva ce nu mi-ați spus.

R. Așa o fi, însă asta nu-i o discuție în tren, între doi călători. Sunt interogat de un magistrat. Dumneavoastră alegeți subiectele, dar eu sunt cel care decide dacă îi convine sau nu să vă povestească o anumită amintire.

Î. E de înțeles. Vă rog totuși să depănați încă o dată evenimentele din ziua aceea.

R. Mă trezesc devreme, pe la cinci. Aștept ora șapte ca să cobor la micul-dejun. Urc înapoi în cameră, mă spăl pe dinți, ies, mă sui în mașină și-o iau spre muntele

pe care m-am hotărât să urc. Caut locuri dificile, departe de potecile bătute, ca să nu dau nas în nas cu nimeni. În ziua aceea, alesesem Brâna Bandiarac, din Val Badia. E un loc dificil și periculos.

Am parcat mașina și am luat-o pe singura cărare care urcă de la Cabana Alpină la Col de Locia. La șapte și jumătate nu e încă nimeni pe-acolo. Am fost uimit să văd mai sus pe cineva care mi-o luase înainte.

Î. Un bărbat?

R. Da, un bărbat. Pe munte, apare un comportament bizar. Unul simte că în urma lui e altcineva care urcă mai repede și-atunci mărește pasul ca să nu fie depășit. E infantil, dar se întâmplă frecvent. E clar că, dacă e mai rapid, celălalt o să-l ajungă. Cel din față grăbește ritmul și curând trebuie să încetinească ori să se oprească, să-și tragă sufletul. Unii se fac că trebuie să-și lege șireturile, să admire panorama sau să facă o fotografie. Dacă e vorba despre un cuplu, atunci aud bărbatul îndemnând femeia să urce mai repede. O spune cu glas tare, ține să aud și eu că el ar urca mult mai repede.

Când dau peste unul mai rapid, încetinesc și-l las să mă depășească. Nu-mi place să-mi sufle cineva în ceafă.

Î. Vedeți? Considerațiile astea nu apăreau în precedentă dumneavoastră relatare. Nu vă place să aveți pe cineva în spate. Preferați să fiți dumneavoastră în urmă, să urmăriți. Interesant. Continuați.

R. Urmăresc până când sunt obligat să depășesc. Pe bărbatul acela nu l-am ajuns, e clar că a întins pasul. Mai bine așa, prefer să evit. Când urc în ritm susținut, intervine un fel de meditație a corpului, în timp ce mintea pendulează între gânduri superficiale și gânduri solemne, fantezii, strofe din cântece, dialoguri la distanță. E un proces intens și mă deranjează să-l întrerup ca să depășesc pe cineva, să-l salut. Nu fac pauze când urc. Dacă trebuie să reduc ritmul, încetinesc, dar nu mă întrerup.

Ideea e că am ajuns la capătul potecii la Col de Locia, unde începe platoul Fanes, fără să fiu nevoit să depășesc pe nimeni. De-acolo, de sus, te abați de la cărare ca să ajungi la Brâna Bandiarac, pe sub piscul vertical Conturines. Era un loc pe care-l cunoșteau braconierii de odinioară. M-a enervat să văd persoana respectivă grăbindu-se în fața mea, în aceeași direcție.

Î. Se grăbea?

R. De la Col de Locia trebuie întâi să cobori într-o depresiune, apoi o iei din nou în sus. Bărbatul din fața mea alerga în jos. Am mers și eu în aceeași direcție, însă mai încet. Dacă bărbatul acela voia să se distanțeze, eu n-aveam nimic împotrivă. O vreme, nu l-am mai văzut, apoi l-am zărit din nou începând traseul către brână. Era la vreo sută de metri în linie dreaptă.

Î. După cât timp l-ați văzut din nou?

R. După nu mai mult de două ore. Înainta cu teamă.

Î. Ce vreți să spuneți prin „cu teamă“?

R. Se sprijinea de perete. Pe grohotișul de-acolo, trebuie să lași întreaga greutate a corpului pe picior, altfel aluneci. Bărbatul acela, în schimb, se sprijinea de perete și asta mai rău îl dezechilibra. Așa merge cineva care nu e sigur de el.

Î. Am înțeles, continuați.

R. Nu m-am mai gândit la el. Trecerea peste brâna aia cere concentrare, trebuie să te uiți țintă-n pământ, pas cu pas. Asemenea cuiva care încearcă să nu facă zgomot, pentru că zgomotul înseamnă că-ți alunecă pietrișul sub picioare. Pe Brâna Bandiarac trebuie să pășești corect pe lângă prăpastie.

Am înaintat așa încă vreo oră. Am ajuns într-un punct unde poteca se surpase. Ploile, depunerile de zăpadă din timpul iernii trecute dau la o parte porțiuni din cărare și cască acolo o crevasă. Nu puteam merge mai departe. Trebuia să mă întorc. Nu-mi părea rău, scopul meu era să mă mișc prin locuri pustii și mi-l atinsesem în bună măsură.

Prăpastia nu era de dată recentă, dar se vedea ceva în hău. Am luat binoclul și am văzut bucăți de îmbrăcăminte printre stâncile de pe fundul prăpastiei. Imposibil să cobor și să verific. Am apelat 112 și am făcut sesizarea. Am așteptat, ca să-i indic elicopterului punctul exact. A ajuns în douăzeci de minute.

Apoi m-am întors. Iar acum, după câteva zile, povestesc ziua aia a treia oară.

Î. Nu erați împreună?

R. Nu. Merg singur pe munte. La fel ca bărbatul acela, evident.

Î. N-ați auzit pe nimeni strigând? Cineva care cade strigă.

R. N-am auzit niciun strigăt, altfel m-aș fi grăbit să-i sar în ajutor.

Î. Ce duceți în rucsac? În afară de binoclu.

R. O bucată de coardă, câteva carabiniere, în caz că trebuie să ajut pe cineva aflat la ananghie. O folie impermeabilă și una cu care să mă-ncălzesc dacă sunt forțat să poposesc neprevăzut. Nu iau cu mine nici mâncare, nici apă.

Î. Nici busolă?

R. Nu merg pe mare.

Î. Ați aflat mai târziu cui îi aparținea corpul acela?

R. Din ziar.

Î. O surpriză deosebită, nu-i așa? Vă aflați pe aceeași potecă puțin frecventată la patruzeci de ani de la proces.

R. El ori altcineva, pe munte se-ntâmplă accidente. Am trecut prin multe. E chestie de noroc.

Î. Accidente. E de datoria mea să stabilesc dacă acesta se încadrează în definiție. Coincidența te face suspicios.

R. Coincidența: una dintre nenumăratele care se petrec în jurul nostru și de care nici nu ne dăm seama. Dar în cazul ăsta, cuvântul coincidență nu vă e de ajuns.

Î. Pentru a stabili dacă e vorba despre un accident, trebuie să reușesc să elimin ipoteza unei întâlniri intenționate între voi doi. Să aleg între bărbatul acela și dumneavoastră. Iar el a fost pe vremuri colaborator al justiției și a contribuit la arestarea multora dintre voi, printre care și dumneavoastră, motiv pentru care ați executat o lungă detenție.

R. Dumneavoastră sunteți dispuși să definiți drept accident de muncă ceea ce e de fapt omucidere a muncitorilor împinși dincolo de limita rezistenței și a condițiilor de siguranță. Calificați drept accidente zeci de mii de răniți și de oameni uciși de munca manuală în fiecare an, în schimbul salariului. Aici însă vă îndoiiți de cuvântul accident aplicat unei activități periculoase, de vacanță, cu riscuri asumate în mod spontan, cu toată responsabilitatea propriei îndrăzneli.

Poteca aia de pe brână e dificilă. Eu l-am urcat acolo pe bărbatul acela? L-am dus în cârcă și l-am azvârlit în prăpastie? Cine se duce-acolo ia în calcul prăpastia.

Întrebarea dumneavoastră ar trebui să fie: În condițiile astea, cine vă pune să faceți așa ceva? Iar răspunsul e: Nimeni. Nu ne trimite nimeni. Nu e nevoie, muntele e un mobil suficient. Amuzant jocul de cuvinte, nu? Muntele, imobil prin constituția lui, e un mobil. Chiar așa, te face să te miști către el. Fiecare are propriul motiv ca să meargă pe munte. Al meu e să las totul în urmă, să mă îndepărtez. Întorc spatele lumii. Mă mut într-un spațiu gol și chiar într-un timp gol. Văd cum era lumea în lipsa noastră, cum va fi după. Un loc care nu va avea nevoie să fie lăsat în pace.

Acolo, sus, sunt un străin, n-am fost invitat, nu mi se dă binețe. Nici măcar războiul de acum o sută de ani n-a lăsat urme în munte. Stâncile desprinse de explozii s-au rostogolit ca în oricare altă epocă, fără nimic special.

Cartea unui alpinist francez se numește *Cuceritorii inutilului*. Inutil: pentru mine, adjectivul acesta are valoarea lui. În viața economică în care totul e cântărit în partidă dublă, a da/a avea, pe baza randamentului și a utilității, iată, a merge pe munte, a-l urca, a te cățăra pe el, e un binecuvântat efort inutil. Nu servește și nu vrea să servească la ceva.

Am făcut și fac încă meserii manuale de muncitor plătit. Meserii care presupun pericole obligatorii, contabilizate și ele în salariu la rubrica indemnizație de risc. Pe munte îmi asum riscurile mele, în afara sarcinilor impuse, de vacanță și perfect inutile.

Cine ne pune? Frumusețea suprafeței pământului care la înălțime își atinge granița cu aerul, asemenea râului cu marea. Recompensa mea e că-mi investesc gratis energia la înălțime. Vai mie! Când încep să vorbesc despre munte, mă ia valul.

Î. Mă ia și pe mine, nu cunosc locurile acelea și nu prea-i înțeleg pe cei care se duc acolo. Vă rog să continuați.

R. Dumneavoastră credeți că mi-am permis să povestesc din pricina oboselii, pentru că am lăsat garda jos. Vă înșelați. Atunci când sunt obosit, corpul m-a învățat că atenția și luciditatea îmi sporesc. Totuși, n-aș vrea s-o iau din nou de la capăt cu povestea acelei zile.

Î. Suntem pe drumul cel bun. Îi explicați lucruri interesante unui profan de la oraș. S-a mai întâmplat și în alte dăți să apelați numărul de urgență?

R. Nu, e prima dată.

Î. E prima dată când sunteți martorul unui accident pe munte?

R. Singur, da, în alte cazuri se dăduse deja alarma.

Î. Cum e să asști la o nenorocire pe munte?

R. Încerci imediat să înțelegi ce s-a-ntâmplat, dacă a fost o eroare sau un caz de forță majoră, încerci să te pui în locul celui alt. Apoi survin comentariile, discuțiile despre muntele care ucide. Dar acela e un ambient sălbatic, indiferent față de noi. Nu e un teren de sport, un parc de distracții. Te duci acolo fără permis. Pătrunzi pe un teren unde nicio experiență anterioară și niciun echipament nu-ți garantează că te-ntorci nevătămat.

Î. Dar frica? Nu v-am auzit pomenind-o.

R. Frica ajută. Ca formă de respect și chiar de reverență datorată imensității spațiului traversat. Teama e punctul de pornire al concentrării. Limpezește mișcărilor, le sporește precizia. E vorba despre temeri bine definite, care au nume și se ivesc în anumite ocazii. Reclamă conștientizări și decizii. Reprezintă alarma corpului care știe că e în pericol. Pe Brâna Bandiarac, mâinile nu te-ajută, urci și cobori de-a lungul unor fâșii înguste de cărare lăsate de trecerea caprelor negre, abia se zăresc pe lângă prăpăstii adânci.

Dar eu vă povestesc lucruri care trebuie trăite, nu pot fi transmise prin explicații. Și de-acum e de-ajuns pentru mine.

Î. Vă rog să continuați povestirea.

R. Văd. Îmi rămâne alegerea de a nu continua.

Î. Vreți o pauză? O cafea?

R. Nu, mulțumesc, vreau să mă opresc. Tehnica dumneavoastră de a mă pune să repet până la epuizare și-a atins scopul, mă declar epuizat.

Î. E decizia dumneavoastră. În ce mă privește, date fiind circumstanțele unei suspiciuni de crimă camuflată în accident, sunt nevoit să adopt măsura arestului judiciar.

R. Sunt arestat?

Î. Puteți să vă alegeți un avocat, altfel vi se va asigura unul din oficiu.

Scumpa mea, mă gândesc la fotografia pe care mi-ai trimis-o de Crăciun, cu tine fetiță. Mutriță șmecheră, ironică, hotărâtă, privire provocator-triumfătoare, drept spre obiectiv. Am zâmbit și zâmbetul nu mi se mai dezlipea de pe față. Aveai șapte ani.

Nu știu când vei citi scrisoarea asta. Deocamdată o scriu ca să-mi țină de urât cu gândul la noi doi împreună.

Camera care mă găzduiește douăzeci și trei de ore pe zi se numește celulă de izolare, dar nu mă izolează câtuși de puțin de tine și de ceea ce e important pentru mine. Am locuit și în încăperi mai incomode. Am hârtie, creion și timp. Fac gimnastică, rememorez ceea ce știu, cântece, versuri, proverbe.

Nu mi-e foarte clar de ce sunt aici, la ce articol din Cod mă încadrez. Am dreptul la un avocat, dar nu vreau niciunul și nici n-am nevoie de el. O să-mi aloce oricum unul, un prăpădit care nu va putea refuza. Cu mine nu va avea aproape nimic de făcut, de apărare o să mă ocup eu. Greșesc când spun apărare, mă voi ocupa mai degrabă de înstrăinarea mea.

Magistratul care mă interoghează are jumătate din anii mei, nu știe nimic despre munte, nici despre poveștile din anii revoluționari. Eu ar trebui să fiu cel care-l interoghează pe el.

N-a fost niciodată pe munte și încearcă să priceapă ce caut eu acolo. I-am răspuns că nu mergi pe munte ca să-ți servească la ceva. Pentru că inutilul e frumos. Nu e o explicație, știu asta, dar ca să pui o întrebare despre un anumit subiect, ar trebui să știi ce întrebi. Dacă nici măcar n-am pus piciorul într-un avion, nu-l întreb pe pilot ce e zborul.

Păstrez partea bună a răspunsului, o țin pentru tine. Merg pe munte pentru că acolo a ajuns marginea pământului. Granița lui cu cerul și universul sunt deasupra și-atunci, cu un urcuș, pot ajunge până unde nu mai e nimic de urcat. Urmez pământul până acolo unde s-a întins el și se întinde în continuare. Pentru că munții tot cresc în înălțime.

Mă duc pentru că admir forțele care-și cheltuiesc acolo sus energia lor necuprinsă. Anul ăsta am traversat avalanșe care-au măturat străzi, păduri doborâte de vânt, versanți care s-au surpat. Iar printre toate lucrurile astea care se năruie, există în continuare și se perpetuează viața animalelor.

Întâlnesc capre negre care aleargă ușor în sus, iar mai jos, în pădure, dau peste câte-o căprioară. E o creatură de o eleganță pură, e efectul încordării continue pentru detectarea pericolului. Își transformă atenția cu care supraveghează tot ce-o înconjoară în mișcări agile, perfecte, fuga sa e un balet. Sunt entuziasmat la fiecare

întâlnire. Dacă s-ar opri lângă mine, m-aș apleca și i-aș săruta copita. Sună ridicol, dar nu glumesc.

Căprioarele nu îmbătrânesc, n-am văzut niciuna zbârcindu-se cum ni se întâmplă nouă. Mor devreme, înainte să apuce să-și târască viața extenuată, epuizată.

Mă gândesc la zilele petrecute de noi aici, pe munte, la trezirile tale morocănoase în care mă urmai toropită de somn la micul-dejun de la ora șapte. Te însuflețeau imediat ce vorbeai cu Erika. Puneam la fiert două ouă pentru tine. Apoi începeam să urcăm și te opreai să fotografiezi nori, flori și bălți.

Cu tine am învățat cuvântul iubire și-am învățat despre zilele cu ouă de Paște, fiecare conținând câte-o surpriză.

Mă îndrăgostisem și înainte să te cunosc, dar îmi trecea repede, la primele discuții în contradictoriu.

Cu tine am deprins dragostea care-și menține priza și durata dincolo de certuri, de neînțelegeri, de defecte, ba ajunge să le-ndrăgească și pe ele. E dragostea pentru expresia ta contrariată, pentru iritățile care lăsau apoi locul zâmbetelor.

E la fel ca la munte, îmi place fiecare față a lui, chiar și ploaia care te face ciuciulete în timp ce mergi, dar nu ți-e frig, n-ai nevoie să te adăpostești.

Așa că m-am hotărât la această definiție a cuvântului dragoste: tu.

Îți spun scumpa mea sau scumpete. Spui că ar trebui să fie mai mult de-atât, că trebuie să te iubesc mai mult. Nu știu ce poate fi mai mult, în ce altceva constă.

Admit că nu îți sunt suficient.

Cartea lui Erri De Luca este
o meditație înțeleaptă despre viață
și natură și totodată cea mai
cerebrală poveste polițistă.

The Observer

Un roman remarcabil, unic.

La Croix

Într-o dimineață oarecare, doi călători se întâlnesc pe traseu în Munții Dolomiți. Unul dintre ei alunecă într-un hău, iar celălalt anunță autoritățile și devine automat suspect într-o anchetă plină de tensiune. Când interogatoriul ne dezvăluie că suspectul și victima au fost prieteni la cataramă, ce credeam că este real începe să ne scape printre degete.

Imposibil este deopotrivă un roman al dragostei pentru natură și al interogației existențiale. Erri De Luca strecoară în dialogul din închisoare pasaje în care admirația reciprocă și suspiciunea interlocutorilor lasă să se întrevadă un exercițiu retoric de excepție. Trecutul și prezentul se întâlnesc într-o cursă de-a șoarecele și pisica în care fiecare pagină ne duce mai aproape de adevăr.

byblos

curteaveche.ro

ISBN 978-606-44-2047-3

9 786064 420473